

Osallisuusympyrä

Osallisuusympyrä on työkalu, jonka avulla voit arvioida yhdistyksesi toimintaa erityisesti osallisuuden edistämisen näkökulmasta.

Osallisuuden
osaajat järjestöissä

Euroopan unionin
osarahoittama

Opintokeskus **Sivis**

Mikä Osallisuusympyrä?

Yhdistyksille on tärkeää saada ihmisiä mukaan ja edistää toiminta-ajatustaan. Arviointityökalun väittämät koskevat näitä kysymyksiä, joten vaikka osallisuuden edistäminen ei yhdistyksessä olisikaan pääasia, sitä voi hyödyntää toiminnan yleiseen arviointiin.

Osallisuusympyrä perustuu itsearviointiin, jolloin sen käyttäjä tai yhdistys itse pohtii, miten toiminta on sujunut ja miten sitä tulisi kehittää. Itsearviointi on suunnitelmallista ja sen tulisi olla realistista siinä mielessä, että jokaisen siinä esitetyn kysymyksen vastaukset tulisi voida perustella erilaisilla näytöillä tai muuten. Tämän työkalun väittämien tukena on vinkkejä siitä, miten vastaukset voi perustella.

Mitä on osallisuus?

Osallisuusympyrän avulla arvioidaan erityisesti osallisuuden edistämistä yhdistystoiminnassa. Lyhyesti osallisuus on yksilön kokemaa kokonaisvaltaista hyvinvointia. Se tarkoittaa myös kiinnittymistä ja kuulumista yhteisöihin ja lopulta yhteiskuntaan. Osallisuutta voi kokea omassa elämässä, yhteisöissä tai päästessään osaksi yhteisestä hyvästä, kuten yhteiskunnan palveluista. Moni järjestö on ottanut sen edistämisen tärkeäksi osaksi toimintaansa.

Yhdistyksissä ja järjestöissä edistetään osallisuutta ja sen kokemusta kahdella tavalla: Yhdistys voi ajaa yhteiskunnassa jonkin tietyn syrjään jääneen ryhmän asiaa, jolloin se edistää yhteiskunnallista osallisuutta. Toisaalta taas yhdistyksissä ja järjestöissä on yleisesti toimintaa, joka vahvistaa yksilön taitoja ja itseluottamusta ja jossa hän voi kokea vaikuttavansa asioihin ja kuuluvansa yhteisöön.

Järjestökentällä osallisuuden edistäminen koostuu neljästä osa-alueesta:

Järjestö rakentaa
yhteisöjä

Järjestö
vaikuttaa

Järjestö vahvistaa
yksilöitä

Järjestö jakaa ja
välittää tietoa

Osallisuusympyrän väittämät liittyvät sekä näihin osa-alueisiin että järjestön tai yhdistyksen elinvoimaisuuteen yleisemmällä tasolla.

Osallisuusympyrä on kehitetty Opintokeskus Siviksen hankkeessa Osallisuuden osaajat järjestöissä. Hanke on Euroopan unionin osarahoittama (ESR+). Rahoittavana viranomaisena toimii Hämeen ELY-keskus.

Lisätietoja: marion.fields@opintokeskussivis.fi ja raisa.omaheimo@opintokeskussivis.fi

Ohjeet

Miten käytät Osallisuusympyrää?

Osallisuusympyrässä on 15 väittämää yhdistyksesi toiminnasta. Voit joko vastata kaikkiin, tai valita toimintanne kannalta tärkeimmät. Merkitse jokaisen väittämän kohdalla arviosi ympyrälle arvolla 0-4. Lopuksi voit vetää viivan pisteiden ympäri nähdäksesi yhdistyksesi osallisuusprofiilin.

Miten arvioit onnistumista jokaisen väittämän kohdalla?

Osallisuusympyrän väittämiä voi arvioida intuitiivisesti ilman näyttöä tai todisteita. Usein tämä toimii hyvin, koska toimijana usein jo tiedät, mikä sujuu hyvin ja missä on haasteita. Arvioinnin luotettavuutta kuitenkin lisää aina, jos voit perustaa arviosi faktoihin, joita voivat olla esimerkiksi kävijätilastot tai palaute. Arviointiasteikon arvot tarkoittavat suurin piirtein seuraavaa:

- 0** Ei pidä lainkaan paikkansa. Tämä tarkoittaa sitä, että te ette ole toimineet tämän asian hyväksi lainkaan tai ette tiedä siitä mitään. Se voi tarkoittaa myös sellaista tilannetta, että jokin osa toiminnastanne sujuu erittäin heikosti.
- 1** Pitää hieman paikkansa. Tämä tarkoittaa joko sitä, että tämän aiheen hyväksi tehtyä työ on vasta aluillaan, ettekä vielä tiedä siitä riittävästi, tai että se on niin satunnaista, että tuloksista on vaikeaa sanoa mitään. Tämä arvio pätee myös heikosti sujuviin toimintoihin.
- 2** Pitää jonkin verran paikkansa. Tämän väittämän kohdalla toiminnon voidaan arvioida toimivan jotenkuten, mutta tulokset joko eivät ole kovin hyviä tai tekemisestä puuttuu systemaattisuus.
- 3** Pitää melko hyvin paikkansa. Tämä tarkoittaa sitä, että teillä on näyttöä kyseisen toiminnon tuottamasta hyödystä ja olette sitä kehittäneet, mutta koette silti, että tässä olisi parantamisen varaa.
- 4** Pitää täysin paikkansa. Jokaisella yhdistyksellä on toivottavasti ainakin yksi asia, joka tuottaa runsaasti iloa kaikille. Tämä aihe on sellainen! Tiedätte tuloksista esimerkiksi saadun palautteen kautta. Täydellistä ei kuitenkaan tarvitse olla, sillä tämänkin arvion saavaa tekemistä voidaan kehittää ja parantaa.

Väittämien yhteydessä on jokaisen väittämän kohdalla vinkkejä siitä, miten tällaiseen arvioon voisi päästä.

Lopuksi voit laskea kunkin osa-alueen pisteet yhteen ja piirtää viimeisellä sivulla olevalle ympyrälle pisteiden mukaisen yhdistyksesi osallisuusprofiilin.

Väittämiä kannattaa myös tarkastella erikseen, sillä osa-alueiden sisällä voi olla hyvin ja heikommin toimivia asioita.

Yksin vai yhdessä?

Osallisuusympyrän voi tehdä joko niin, että jokainen tekee arvioinnin itse ja vertailee profiiliaan muiden kanssa. Toinen tapa on se, että arviointi tehdään ryhmässä konsensusperiaatteella.

Jos arviointi tehdään ensi itsekseen, vertailuvaiheessa kannattaa kysyä, mistä olemme samaa mieltä, missä mielipiteemme eroavat ja miksi.

Joka tapauksessa arvioinnin tuloksista on hyvä käydä yhteistä keskustelua ja määritellä yhdessä kehittämiskohteet. On erittäin tärkeää sitouttaa arviointiin ja keskusteluun yhdistyksen hallituksen lisäksi esimerkiksi vapaaehtoisia, toimintaan osallistuvia henkilöitä tai ehkäpä sidosryhmiäkin.

Samalla porukalla voidaan juhlia jo saavutettuja asioita!

Vaihda näkökulmaa!

Itsearviointin tulokset vaihtelevat sen mukaan, kuka sitä tekee. Kun käytätte Osallisuusympyrää, miettikää, kenen ääni arvioinnissa kuuluu. Arviointi hyötyy siitä, että vaihdetaan välillä näkökulmaa: Kuvittele itsekseksi tai yhdessä muiden kanssa, miltä toiminta näyttää muille kuin itsellenne.

Täytä ympyrä ensin omasta näkökulmastasi. Valitse toisen henkilön näkökulma ja täytä ympyrä uudelleen hänen näkökulmastaan. Miltä toiminta hänelle näyttää? Voitte tehdä arvioinnin monesta näkökulmasta.

Tulokset voivat näyttää tällöin varsin erilaisilta. Jos olette esimerkiksi pohtineet uusien jäsenten rekrytointia, kannattaa arvioinnin näkökulmaksi ottaa sellainen henkilö, joka ei ole vielä mukana toiminnassanne.

Alla on rooleja, joita arvioinnissa voi hyödyntää. Valitse ne näkökulmat, jotka ovat teille hyödyllisimpiä. Täytä Osallisuusympyrä 1-4 eri näkökulmasta.

- Yhdistyksen pj/hallitus/ muut luottamushenkilöt
- Työntekijämme
- Tuore tai jo kokenut vapaaehtoinen
- Vertaistukiryhmän osallistuja/harrastaja/muu toimintaan osallistuva henkilö
- Henkilö, jonka hyväksi työskentelemme
- Rivijäsen
- Jäsenen tai vapaaehtoisen läheiset
- Toiminnasta kiinnostunut henkilö
- Kunnan asukas
- Kunnan tai hyte-alueen työntekijä
- Muu meille tärkeä henkilö

Lomake

Vinkkejä Osallisuusympyrä-itsearviointiin tueksi

Itsearviointi voi perustua omasta kokemuksesta ja ns. näppituntumasta nousevaan intuitioon. Itsearviointi on kuitenkin sitä luotettavampaa, mitä useamman väittämän kohdalla pystytte perustelemaan arvioinnin faktoilla. Alla on ideoita siihen, miten näin voi kunkin väittämän kohdalla tehdä ja millaista toiminta yhdistyksessä on, jos väittämässä esitetty asia toteutuu ihanteellisesti.

Ohje

1. Ympyröi jokaisesta kohdasta sopivin numero
2. Laske kunkin teeman pisteet yhteen
3. Täytä tulokset loppuksi ympyrälle

Väittämien arvot

- 0 = ei pidä lainkaan paikkansa
- 1 = pitää hieman paikkansa
- 2 = pitää jonkin verran paikkansa
- 3 = pitää melko hyvin paikkansa
- 4 = pitää täysin paikkansa

1. Järjestö rakentaa yhteisöjä

YHTEENSÄ

	Toimintaamme osallistuvat ihmiset kokevat kuuluvansa meillä yhteisöön.	Toimintaamme osallistuvat ihmiset saavat yhdistyksessämme tukea yhteisöltämme.	Toimintaamme osallistuvat ihmiset antavat toiminnasta palautetta ja sitä kuunnellaan.
	0 1 2 3 4	0 1 2 3 4	0 1 2 3 4
Ihannetila (= arvo 4)	Toimintaan osallistuu joko kasvokkain tai verkossa yhdistyksen kokoon nähden paljon ihmisiä. He eivät jätä ryhmätoimintaa kesken, vaan jaksavat kauden loppuun. He kokevat, että heidät on vastaanotettu hyvin ja että heidän sosiaaliset suhteensa vahvistuvat toiminnassa.	Yhdistyksen toiminnassa olevat osallistujat, vapaaehtoiset ja muut toimijat kokevat, että toisiin voi luottaa ja toisilta saa apua. Vapaaehtoisille on nimetty heitä ohjaava henkilö.	Yhdistys kerää aktiivisesti palautetta toiminnastaan ja kehittää toimintaa sen avulla. Palautetta annetaan aktiivisesti myös esimerkiksi verkossa.
Miten perustella?	Tätä voi perustella numeerisesti esimerkiksi seuraamalla käyttäjätalastoja: Moniko osallistuu, kuinka suuri osuus jättää kesken? Laadullinen arviointi voi perustua palautetietoon, jota voi kerätä esim. Osallisuusmittarilla, jossa on tähän liittyvä väittämä.	Onko teille nimetty vapaaehtoisten ohjaaja tai esim. häirintäyhteyshenkilö? Laadullinen arviointi voi perustua palautetietoon, jota voi kerätä esim. Osallisuusmittarilla, jossa on tähän liittyvä väittämä.	Onko käytössä toimintaan sopivia tapoja kerätä palautetta (esim. lomakkeita ym.)? Kerätäänkö palautetta säännöllisesti? Hyödynnetäänkö palautetta ja viestitäänkö osallistujille siitä, miten palautetta on hyödynnetty?

2. Järjestö vaikuttaa

YHTEENSÄ

	Yhdistyksemme näkyy siellä, missä sen pitääkin.	Yhdistyksemme kykenee vaikuttamaan päätöksentekoon ja mielipiteisiin kuntamme alueella tai laajemmin.	Yhdistyksemme sisäinen päätöksenteko on avointa ja läpinäkyvää.
	0 1 2 3 4	0 1 2 3 4	0 1 2 3 4
Ihannetila (= arvo 4)	Yhdistys on aktiivinen toimija myös ulospäin. Se osallistuu tapahtumiin ja vaikuttaa päätöksentekoon ja viestii toiminnastaan siihen soveltuvissa kanavissa.	Yhdistyksellä on aktiivista vaikuttamistoimintaa, joka kohdistuu päättäjiin kunnassa, hyvinvointialueella tai muualla. Yhdistys pystyy osoittamaan asioita, joita se on konkreettisesti saanut muutettua tai parannettua.	Jäsenet ja muut toiminnasta osalliset henkilöt ovat kärryillä siitä, mistä yhdistyksessämme päätetään ja osallistuvat aktiivisesti päätöksentekoon. Päätöksenteosta viestitään avoimesti.
Miten perustella?	Toimintakertomus tai muu toiminnan dokumentointi toimii hyvänä perusteena. Millaisissa tapahtumissa kävimme ja saimmeko mielestämme näkyvyyttä?	Vaikuttamistyö näkyy säännönmukaisesti esim. toimintasuunnitelmassa. Yhdistys pystyy nimeämään konkreettisia vaikuttamistoimenpiteitä ja niiden seurauksia.	Onko vuosikokoukseen osallistuminen avointa? Kerrotaanko hallituksen päätöksistä avoimesti? Onko jäsenillä muita paikkoja osallistua päättämiseen (esimerkiksi kuulemiset, arviointikeskustelut)?

3. Järjestö vahvistaa

YHTEENSÄ

	Toimintamme on monipuolista ja avointa.	Toimintaamme kehitetään yhdessä siihen osallistuvien ihmisten toiveet huomioiden.	Toimintaamme osallistuvat henkilöt saavat siitä hyötyä, esimerkiksi uusia taitoja.
	0 1 2 3 4	0 1 2 3 4	0 1 2 3 4
Ihannetila (= arvo 4)	Yhdistyksellä on sen kokoon nähden tarjolla erilaisia tapoja toimia. Toiminnan kehittämisessä otetaan huomioon toimijoiden moninaisuus: ikä, toimintakyky jne. Osallistujat kokevat olonsa tervetulleeksi ja turvalliseksi.	Toimintaa kehitetään jäsenten ja muiden toiminnasta osallisten kanssa, myös heidän aloitteestaan.	Osallistujat ja esimerkiksi toiminnassa olevat vapaaehtoiset kokevat, että mukana oleminen vahvistaa heidän toimintakykyään ja itseluottamustaan, että he oppivat uusia taitoja tai hyötyvät toiminnasta muuten.
Miten perustella?	Toimintakertomus tai muu toiminnan dokumentointi toimii hyvänä perusteena. Millaista toimintaa meillä on käytännössä? Onko meillä käytössä turvallisemman tilan periaatteet tai jokin muu keino varmistaa, että osallistujilla on hyvä olo?	Pohtikaa, kuka toimintaa suunnittelee yhdistyksessänne. Otetaanko siinä osallistujien ideat huomioon, vai toteutetaanko sitä valmiiden suunnitelmien tai ainoastaan vetäjien suunnittelemana?	Tätä voi lähinnä perustella saadun palautteen avulla. Sitä voi kerätä esim. Osallisuusmittarilla, jossa on tähän liittyviä väittämiä.

4. Järjestö välittää tietoa

	Välitämme säännöllisesti jäsenillemme ja muille kiinnostuneille arvokasta tietoa.	Yhdistyksemme on aloitteellinen esimerkiksi kuntamme alueella.	Jäsenemme ja kohderyhmämme saavat kauttamme äänensä kuuluviin.
	0 1 2 3 4	0 1 2 3 4	0 1 2 3 4
Ihannetila (= arvo 4)	Viestintämme on säännöllistä ja aktiivista. Toimintamme lisäksi seuraamme myös yhdistyksemme toimialaan liittyviä aiheita ja viestimme niistä selkeästi kohderyhmämme tarpeet huomioiden.	Yhdistys nostaa oma-aloitteisesti asioita esiin vaikuttaessaan päätöksentekoon tai ihmisten mielipiteisiin ja se on varautunut nopeaan viestintään.	Nostamme aktiivisesti jäsentemme elämään vaikuttavia asioita julkiseen keskusteluun tai vaikuttamistyöhömme ja aktivoimme jäseniämme esimerkiksi vaikuttamiskoulutuksen avulla.
Miten perustella?	Millaista tietoa jaamme ja minkä muotoisena? Nostammeko viestintän kohderyhmien mielestä heille merkityksellisiä asioita esiin?	Tässä voitte hyödyntää toimintakerptomusta, jäseniltä saatavaa palautetta, tai luottaa omaan arvioonne.	Miettikää viimeaikaisia tilanteita, joissa olette vaikuttaneet tai viestinneet: kenen tarpeista se on lähtenyt? Kuka siihen on osallistunut? Kenen äänellä puhutte?

5. Järjestö on elinvoimainen

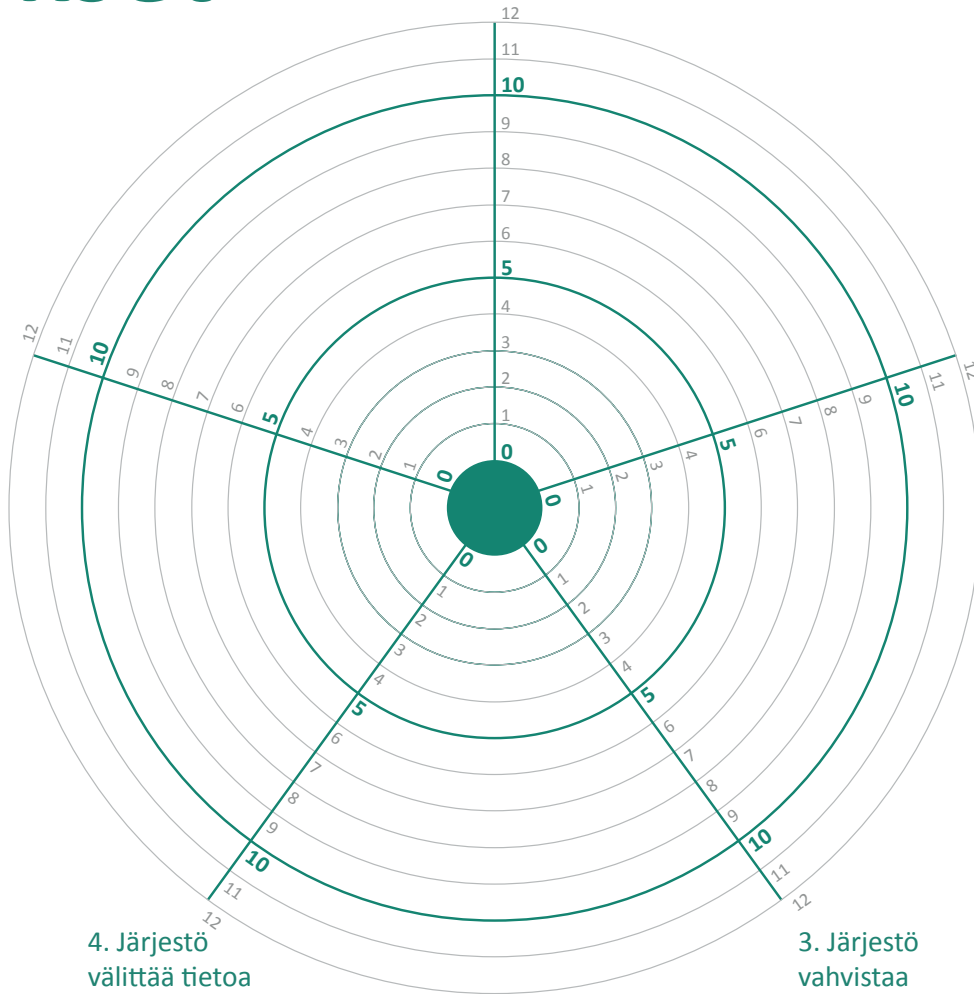
	Hallituksemme ja mahdolliset työntekijämme ovat tehtäviensä tasalla ja yhteistyö sujuu hyvin.	Vapaaehtoiset viihtyvät toiminnassamme.	Kykenemme uudistamaan toimintaamme ja uskomme tulevaan.
	0 1 2 3 4	0 1 2 3 4	0 1 2 3 4
Ihannetila (= arvo 4)	Luottamustehtävissä olevat henkilöt ja henkilökunta on perehdytetty tehtäviinsä ja he kokevat pärjäävänsä niissä. Yhteistyö on hedelmällistä ja myös vaikeista asioista voidaan keskustella rakentavasti.	Meillä on runsaasti vapaaehtoisia, joiden toiminta tuottaa iloa sekä toiminnan kohteille että heille itselleen. He voivat hyvin, koska heistä pidetään huolta.	Suunnittelemme mielellämme yhdistyksen tulevaisuutta ja näemme sen valoisana. Meillä on hallituksessa tarpeeksi vaihtuvuutta, mutta toiminnan jatkuvuuskin on turvattu.
Miten perustella?	Tämän väittämän perustelut nojautuvat joko palautteeseen tai vastaajien tuntemuksiin. On aina hyvä, jos asiaa voi perustella konkreettisilla esimerkeillä.	Voitte seurata esim. vapaaehtoisten lukumäärää ja pysyvyyttä. Onko teillä tapoja huolehtia ja kiittää vapaaehtoisia? Vapaaehtoisilta on hyvä kerätä myös palautetta.	Tähän väittämään annetut vastaukset perustuvat melko vahvasti intuition ja omaan kokemukseen. Voitte miettiä yhdessä, missä määrin ja miten teillä hyödynnetään tulevaisuudesta saatavaa tietoa.

Tulokset

1. Järjestö rakentaa yhteisöjä

5. Järjestö on elinvoimainen

2. Järjestö vaikuttaa

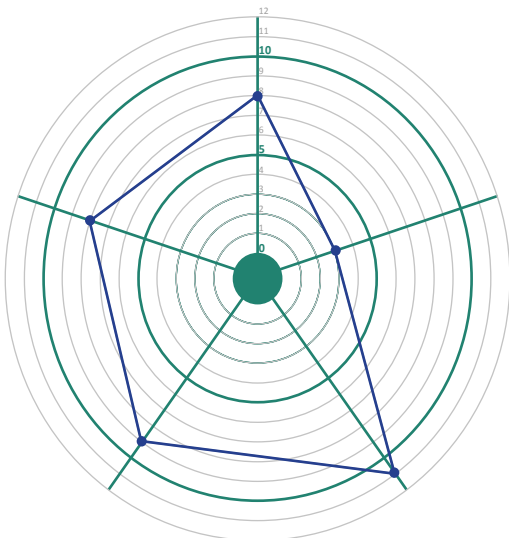

4. Järjestö välittää tietoa

3. Järjestö vahvistaa

Ohje

1. Merkitse jokaisen aihealueen viivalle pallura yhteenlasketun pistemäärän mukaan.
2. Yhdistä pisteet viivoilla ja saat tuloksista kootun näkymän.

Mitä teemme tuloksilla?

Arvioinnin tulokset kannattaa sitoa tavanomaiseen kehittämistyöhön: toiminnan suunnitteluun, toimintatapojen kehittämiseen ja muihin tapoihin, joita haluatte käyttää.

Voitte asettaa itsellenne tavoitteita siitä, mille tasolle haluaisitte kehittämiskohteenne saada. Huom. Kaiken ei tarvitse olla tasolla 4! Mikä on mielestänne teille riittävää, jotta toiminta pyörii hyvin ja uudistuu ja saat-te edistettyä osallisuutta? Keskustelussa on hyvä tunnistaa myös ne asiat, jotka sujuvat hyvin ja ne voimavarat, joita teillä on. Kehittämiskohteen valinnassa kannattaa yhdistellä erilaisia näkökulmia. Jos olette esimerkiksi täyttäneet ympyrän hyvinvointialueen työntekijän näkökulmasta, viestintä ja tiedon välittäminen saattavat nousta kehittämiskohteiksi, vaikka yhdistyksen sisäisessä elämässä tätä tarvetta ei olisikaan tunnistettu.

Arvioinnin lopuksi voidaan käydä keskustelua esimerkiksi näistä asioista:

- Mitkä kehittämiskohteista ovat tärkeimpiä?
- Mihin on syytä tarttua erittäin nopeasti, seuraavan kuukauden aikana ja pitemmällä tähtäimellä?
- Mitä hyvää viemme mukamme tästä hetkestä?
- Missä haluaisimme ihanteellisesti olla?